

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la contestația depusă de

Anatolie Țurcan

împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii
(evaluarea externă conform Legii nr. 65/2023)

(Dosarul nr. 3-15/24
Nr. PIGD 2-24074809-01-3-09072024)

Contestație soluționată conform Legii nr. 65/2023; Relația dintre Codul administrativ și Legea nr. 65/2023; Cazurile în care CSJ poate admite contestația; desființarea dubiului Comisiei de evaluare cu privire la implicarea reclamantului în examinarea cauzelor care au condus la încălcări constatate de CtEDO.

27 martie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în ședință publică contestația depusă de Anatolie Țurcan împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Diana Stănilă,

Stella Bleșceaga, *judecători,*

Alexandr Beriozchin

Ion Cupcea,

Ion Vartolomei, *grefieri,*

constată următoarele:

ASPECTE GENERALE ȘI DE PROCEDURĂ

1. Anatolie Țurcan (reclamantul) a fost numit în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție prin Hotărârea Parlamentului nr. 81 din 27 aprilie 2016.

2. În anul 2023, când a intrat în vigoare Legea nr. 65 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (Legea nr. 65), reclamantul ocupa funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (CSJ). În temeiul acestei Legi, judecătorii Curții Supreme de Justiție în funcție la data intrării în vigoare a legii, urmează să promoveze evaluarea.

3. La 14 mai 2024, Comisia Vetting (Comisia) a recomandat Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) ca, reclamantul să nu promoveze evaluarea, deoarece acesta nu corespunde criteriilor de integritate etică și financiară. La 02 iulie 2024, CSM a acceptat raportul Comisiei și a constatat nepromovarea evaluării de către reclamant.

4. La 08 iulie 2024, reclamantul a contestat hotărârea CSM la CSJ și a solicitat anularea acesteia, cu dispunerea reevaluării sale de către Comisie. Prin încheierea din 16 iulie 2024, a fost atrasă în proces Comisia de evaluare a integrității judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (Comisia) în calitate de persoană terță.

5. Conform art. 18 alin. (2) al Legii nr. 65, contestația ține de competența CSJ și este examinată de un complet din trei judecători care au promovat evaluarea prevăzută de Legea 65 și nu au activat în cadrul CSJ până la 31 decembrie 2022. Cauza a fost distribuită pentru examinare completului compus din judecătorii Stela Procopciuc, Vladislav Gribincea și Stella Bleșceaga. La 02 august 2024, judecătorul Vladislav Gribincea a formulat o declarație de abținere, care a fost admisă la 13 august 2024, locul acestuia în complet fiind ocupat de Diana Stănilă.

6. La 29 și 30 iulie 2024, Comisia și, respectiv, CSM au depus referințe la contestație.

7. CSJ a convocat părțile în ședință la [02 august 2024](#), care a fost amânată din motivul formulării declarației de abținere menționată în para. 5. La ședințele din [27 februarie](#) și [04 martie 2025](#) cauza a fost examinată în fond, iar la ședința din [17 martie 2025](#) au avut loc pledoariile. Reclamantul a fost reprezentat de avocatul Ghenadie Bambuleac în fața CSJ. CSM a fost reprezentat de Olesea Ciobanu. Comisia a fost reprezentată de către avocatul Valeriu Cernei.

ÎN FAPT

a. Evaluarea externă a reclamantului de către Comisie

8. „În vederea asigurării integrității judecătorilor CSJ și a sporirii încrederii societății în activitatea acesteia și în sistemul justiției”, la 30 martie 2023, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 65. Conform acestei legi, toți judecătorii CSJ și candidații pentru funcția de judecător al CSJ sunt supuși evaluării externe. Este evaluată integritatea etică și financiară a acestora. Evaluarea începe cu solicitarea Comisiei pentru ca, candidatul să depună Comisiei declarația de avere și interese personale pentru ultimii cinci ani, un chestionar de etică și o declarație despre persoanele apropiate care activează sau au activat în ultimii cinci ani în sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public.

9. La 26 iulie 2023, Comisia a solicitat reclamantului completarea declarațiilor și a chestionarului menționate în paragraful precedent. La 04 septembrie 2023, reclamantul a depus o cerere de prelungire a termenului de depunere a chestionarului de etică și a declarațiilor. Documentele completate parțial au fost depuse de reclamant la 11 august 2023.

10. Având în vedere că Legea nr. 65/2023 stabilește perioade diferite de evaluare pentru cele patru criterii de integritate, Comisia a evaluat conformitatea cu aceste criterii în ultimii cinci, 10 și, respectiv, 12 ani. În funcție de criteriu, perioada evaluării a cuprins anii 2018-2022, 2013-2022 și 2011-2022. Totodată, având în vedere disponibilitatea declarațiilor fiscale și a declarațiilor de avere și interese personale ale subiectului, perioada de evaluare a inclus anii 2011-2022 și 2013-2022. Pentru criteriile de integritate etică, perioada de evaluare a inclus ultimii cinci sau, respectiv, 10 ani, calculați în mod regresiv din prima zi anterioară datei notificării.

11. La 17 august 2023, Comisia a solicitat reclamantului să completeze declarația integral. La 22 august 2023, subiectul a prezentat declarația completată integral, în special în partea care vizează persoanele apropiate.

12. La 29 septembrie, 19 octombrie, 02 și 30 noiembrie 2023, în patru runde de întrebări, Comisia a solicitat subiectului să prezinte informații suplimentare în vederea precizării anumitor aspecte și să clarifice mai multe incertitudini constatate în timpul procedurii de evaluare.

13. La 07 martie 2024, Comisia i-a comunicat reclamantului că ea a identificat aspecte care trezesc dubii serioase cu privire la respectarea de către acesta a criteriilor etice și financiare. El a fost invitat la audierea programată pentru 20 martie 2024.

14. La 10 martie 2024, reclamantul a solicitat desfășurarea audierii în ședință închisă, însă Comisia a respins solicitarea.

15. La 20 martie 2024, reclamantul a fost audiat de către Comisie în [ședință publică](#). Reclamantul a invocat în fața Comisiei că nu are completări sau corectări la răspunsurile oferite anterior, afirmând corectitudinea acestora.

16. La 14 mai 2024, cu votul majorității membrilor participanți, Comisia a aprobat [raportul de evaluare](#) în privința reclamantului. Comisia a constatat că reclamantul nu corespunde criteriilor privind integritatea etică (art. 11 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 65) și integritatea financiară (art. 11 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 65), care nu permit promovarea evaluării. Acestea se referă la averea inexplicabilă pentru 2012, 2013, 2018 și implicarea subiectului în cauze care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului. Comisia a mai menționat și analizat alte cinci dubii, însă acestea nu au fost puse la baza Raportului.

17. Cu referire la averea inexplicabilă pentru anul 2012, Comisia a constatat că subiectul ar fi avut un flux financiar de ieșire mai mare decât fluxul său financiar de intrare, rezultând un sold negativ de -600.015 MDL. Veniturile totale declarate ale familiei au fost de +101.469 MDL, provenind din salariul de la CSM, venituri de la Fundația Soros și INJ, precum și economii din anul precedent. Soția subiectului nu a avut venituri declarate. Cheltuielile totale estimate pentru gospodăria formată din subiect, soție și fiică s-au ridicat la -69.084 MDL, iar subiectul a declarat și economii în numerar de -10.000 MDL la sfârșitul anului, ceea ce este considerat un flux financiar de ieșire.

18. Cu referire la achiziționarea unui apartament în același an, în raport este menționat că la 18 ianuarie 2012, sora subiectului reprezentată de soția acestuia pe baza unei procuri expirate, a încheiat un contract de investiții pentru achiziționarea unui apartament de 88,2 m², situat în Chișinău, în valoare de -622.400 MDL (aprox. 40.000 EUR). Sora subiectului nu a avut venituri declarate în perioada 2011 - 2012, Comisia nu a identificat venituri încasate de aceasta în perioada anterioară achiziționării apartamentului și nu existau mijloace financiare în conturile sale bancare. Ea era stabilită în Israel din 2006, iar Comisia nu a putut identifica sursa banilor folosiți pentru achiziție. Soția subiectului a reprezentat-o pe sora acestuia în toate procedurile legate de achiziționarea, înregistrarea și vânzarea ulterioară a apartamentului pe baza unei procuri care a expirat la 16 septembrie 2009. La 15 februarie 2013, sora subiectului (reprezentată în baza aceleiași procuri de către soția subiectului) a încheiat un contract de mandat cu firma de construcții pentru înregistrarea contractului de investiții la ASP. La 14 august 2013, soția subiectului a semnat un contract de furnizare a energiei

electrice. Sora subiectului nu a înregistrat niciun drept de reședință sau de domiciliu la această adresă. În 2021, fiica subiectului a cumpărat același apartament, iar soția subiectului a semnat din nou în numele surorii subiectului, inclusiv declarația de primire a banilor. Subiectul a declarat că nu cunoaște cum au fost predați banii surorii sale.

19. Comisia a constatat că, sora subiectului și soțul acesteia nu au avut un venit clar documentat pentru a achiziționa apartamentul. Totuși, următoarele circumstanțe denotă faptul că, cel mai probabil, acest apartament a constituit proprietatea *de facto* a subiectului și a soției sale:

- a) Contractul de achiziție a fost semnat de soția subiectului;
- b) Înregistrarea în Registrul bunurilor imobile și contractarea utilităților au fost semnate de soția subiectului;
- c) Informațiile și documentele prezentate de subiect sau obținute altfel de Comisie nu par să justifice sursa mijloacelor financiare utilizate pentru achiziționarea apartamentului;
- d) Subiectul a declarat că sora subiectului a cumpărat apartamentul pentru a avea „un loc unde să locuiască atunci când va veni în Moldova”. Totuși, apartamentul nu a fost niciodată reparat sau mobilat de aceasta pentru a deveni locuibil, iar în cele din urmă a fost vândut fiicei subiectului.

20. Comisia a concluzionat la acest capitol că prețul de achiziție a acestui apartament va fi inclus în calculul fluxului financiar de ieșire pentru 2012. Astfel, pentru anul 2012, subiectul a avut un flux financiar total de ieșire de 701.484 MDL, iar soldul negativ acumulat de gospodăria subiectului în 2012 a fost de – 600.015 MDL (aprox. 38.000 EUR).

21. Cu referire la averea inexplicabilă pentru anul 2013, Comisia a constatat că în anul 2013 subiectul a avut un sold financiar negativ de -181.373 MDL. Subiectul a avut un venit net de +107.632 MDL cu titlu de salariu de la CSM. În același an, a avut venituri de +3.889 MDL de la Fundația Soros, +7.101 MDL de la INJ și +8.345 MDL de la „Checchi & Co”, precum și 10.000 MDL economii din anul precedent. Soția subiectului nu a avut venituri declarate. Referitor la împrumutul de 200.000 MDL declarat ca fiind primit de la sora sa, Comisia a constatat că subiectul nu a prezentat niciun document justificativ sau informații privind veniturile surorii sale și ale familiei acesteia. În absența unor probe, altele decât chitanța distrusă, referitoare la acest împrumut, Comisia a considerat că, cel mai probabil, acest împrumut nu a existat niciodată și acesta nu a fost luat în considerare la calcularea fluxului financiar de intrare pentru 2013, iar venitul total al familiei subiectului a fost de +136.967 MDL. Cu referire la cheltuielile suportate în acest an de familia subiectului, Comisia a menționat că nivelul CCP pentru familia subiectului (el, soția sa și fiica sa cea mică) pentru anul 2013 a fost de -73.584 MDL. Comisia a luat în considerare economiile declarate la sfârșitul anului 2012 de -10.000 MDL, dar și economiile soției subiectului în contul bancar OTP de -34.756 MDL. Totodată, în anul 2013, familia subiectului a achiziționat un

vehicul de model Mercedes E280 a/f 206 la prețului de 200.000 MDL, cu referire la care subiectul a declarat că, a fost achiziționat ca urmare a împrumutului a 200.000 MDL de la sora sa, ulterior fiind vândut la fier vechi în 2019 pentru 5.000 MDL, nefiind prezentate documente confirmative. Comisia a constatat că subiectul a avut un flux financiar total de ieșire pentru 2013 în valoare de -318.340 MDL.

22. Cu referire la averea inexplicabilă pentru anul 2018, Comisia a constatat că subiectul a avut un flux financiar de ieșire mai mare decât fluxul său financiar de intrare, rezultând un sold negativ de cel puțin -272.708 MDL (aprox. 13.800 EUR). Subiectul a avut un venit net în 2018 de +201.503 MDL de la CSM. În același an, el a primit o pensie de +162.240 MDL și plăți salariale de la INJ de +998 MDL. Comisia a luat în considerare și economiile în numerar pentru anul precedent de +15.000 MDL, economiile bancare la sfârșitul anului 2017 de +46.724 MDL, economiile bancare ale soției sale de +14.997 MDL. Comisia nu a identificat vreun venit obținut de soția subiectului în 2018. Venitul total al familiei subiectului pentru 2018 a fost de +441.462 MDL. Cu referire la cheltuielile suportate de familia subiectului, în raport este menționat că nivelul CCP pentru familia subiectului pentru anul 2018 a fost de -74.616 MDL. Comisia a luat în considerare economiile în numerar pentru 2018 de -15.000 MDL, economiile bancare de 50.981 MDL și economiile bancare ale soției subiectului de -35.573 MDL. Potrivit informațiilor de la ASP, în anul 2018, ginerele subiectului a cumpărat un vehicul de model Mercedes E350 a/f 2014 la prețului de aprox. -538.000 MLD (aprox. 25.700 EUR), iar în perioada anterioară achiziționării (2011-2018), ginerele său a avut un venit brut impozabil total de 1.338 MDL (aprox. 65 EUR). Venitul total acumulat de familia ginerele său a fost de 111.343 MDL (aprox. 5 345 EUR). Comisia a constatat că ginerele și soția acestuia, fiica subiectului, n-au avut venituri documentate pentru a achiziționa automobilul. Comisia a menționat următoarele circumstanțe care denotă faptul că, cel mai probabil, acest vehicul se află în proprietatea *de facto* a subiectului:

- a) Contravențiunile în care era implicat subiectul;
- b) Au fost identificate contracte de asigurare, subiectul fiind beneficiarul;
- c) Au fost identificate cazuri de trecere a frontierei de către subiect cu această mașină;
- d) Cererea subiectului de eliberare a certificatului de înregistrare;
- e) Posesia permanentă a vehiculului de către subiect;
- f) Informațiile și documentele furnizate de subiect sau obținute altfel de Comisie nu par să justifice sursa mijloacelor financiare utilizate pentru achiziționarea vehiculului.

23. Comisia a concluzionat că prețului de achiziție al acestui vehicul urmează a fi inclus în calculul fluxului financiar de ieșire pentru 2018. Prin urmare, familia subiectului a avut un flux financiar total de ieșire pentru anul 2018 în valoare de -714.170 MD. Pentru anul 2018, familia subiectului a avut un sold negativ între

fluxurile financiare de intrare și de ieșire în valoare de -272.708 MDL (aprox. 14.000 UER).

24. Comisia a constatat că soldul negativ acumulat de gospodăria subiectului a fost de -600.015 MDL în 2012, -181.373 MDL în 2013 și -272.708 MDL în 2018. Soldul negativ total pentru acești ani a fost de -1.054.096 MDL, iar acesta depășește pragul de 234.000 MDL prevăzut la art. 11 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 65/2023. Comisia a concluzionat că subiectul nu îndeplinește criteriul de integritate financiară.

25. Cu referire la implicarea subiectului în cauze care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului, în raport este menționat că subiectul a participat la examinarea a zece cauze la nivel național, în care, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului. Comisia a examinat detaliat implicarea subiectului în cauzele Melega și Naddur, aplicând criteriile prevăzute la art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023.

26. Cu referire la cauza Melega și Naddur, Comisia a observat că ambele cauze se referă la încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție și analizează aceeași problemă de drept – anularea sentinței de achitare în apel fără o nouă audiere a martorilor. De asemenea, în ambele cazuri, subiectul era membru al completului de judecată de la Curtea Supremă de Justiție care a decis cu privire recursurile reclamanților pe chestiuni de drept. Comisia a menționat că în ambele cauze, deciziile Curții Supreme de Justiție se încadrează în perioada de 10 ani. În cauza Melega, decizia a fost emisă la 18 ianuarie 2018, iar în cauza Naddur la 30 octombrie 2018. De asemenea, Comisia observă că CtEDO a constatat o încălcare a Convenției în ambele cauze, deoarece Curtea de Apel a anulat decizia de achitare în primă instanță fără a reaudia martorii. Curtea Supremă de Justiție examinând recursurile și declarându-le inadmisibile pe motive de drept, nu a remediat încălcarea comisă de Curtea de Apel. Comisia a notat că spre deosebire de procedurile de evaluare a altor subiecți, unde aceștia au dat explicații detaliate pentru fiecare dintre deciziile luate, în acest proces de evaluare subiectul nu a prezentat niciun motiv în justificarea neaplicării jurisprudenței Curții. Curtea Supremă de Justiție, și subiectul în calitate de membru al completului care a examinat cauzele, era ultima instanță națională care putea remedia încălcarea drepturilor reclamantului la un proces echitabil și evita o violare a Convenției.

27. Comisia a observat că atât în cauza Naddur, cât și în cauza Melega:

- a) deciziile luate de subiect se încadrează în perioada de 10 ani;
- b) CtEDO a constatat o încălcare a Convenției;
- c) a existat o jurisprudență constantă aplicabilă circumstanțelor cauzelor;
- d) au fost încălcate normele imperative ale legii: articolul 6 din Convenție și articolul 415 din Codul de procedură penală;
- e) subiectul nu a prezentat nicio justificare rezonabilă pentru nerespectarea jurisprudenței CtEDO.

28. Comisia a concluzionat că deciziile adoptate de subiect în legătură cu cauzele Melega și Naddur au fost arbitrare. În consecință, subiectul nu îndeplinește criteriile de integritate etică prevăzute la articolul 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023.

29. Membrul Comisiei, dna Maria Giuliana Civinini, a formulat o opinie separată care a fost anexată la raportul de evaluare. În această opinie, membrul a expus o poziție opusă cu referire la dubiile stabilite în raportul Comisiei.

30. În această opinie separată, cu referire la apartamentul din Chișinău achiziționat de sora candidatului în 2012, este menționat că concluzia majorității că adevăratul proprietar/beneficiar al apartamentului a fost candidatul este o speculație nefondată, deoarece: nici candidatul nici familia sa nu au folosit vreodată imobilul; soția candidatului a acționat întotdeauna ca reprezentant al cumnatei sale și nu a participat în nume propriu la cumpărare și ulterior la vânzare, în temeiul unor procuri valabile; tot aceasta a înregistrat contractul, dar nu a încheiat contracte de furnizare; faptul că nu există probe documentare ale transferului de bani pentru plata imobilului nu are valoare probatorie, având în vedere că, în special în 2012, tranzacțiile în numerar erau frecvente în Moldova; faptul că în 2021 imobilul a fost achiziționat de fiica candidatului și soțul acesteia, nu poate sugera că imobilul era deținut de candidat; eliminând rubrica „Procurarea apartamentului de 88,2 m.p. în Chișinău” și suma corespunzătoare de 622.400 MDL din coloana cheltuieli a tabelului de avere pentru 2012, soldul pentru anul 2012 constituie +22.385 (venituri 101.469 – cheltuieli 79.084).

31. Cu referire la automobilul achiziționat de ginerele candidatului în 2018, membrul Comisiei este de acord cu majoritatea că beneficiarul automobilului Mercedes E350 cumpărat de ginerele său, a fost chiar candidatul. Automobilul a fost și încă este la dispoziția exclusivă a candidatului, după cum o dovedesc, printre altele, numeroasele controale de frontieră care l-au înregistrat în mod constant ca șofer, amenzile și polițele de asigurare. În calitate de beneficiar real, utilizator timp de mulți ani al unui bun folosit cu titlu gratuit, fără nicio perspectivă de restituire, candidatul a beneficiat de creșterea averii sale cu valoarea automobilului. Astfel, în anul 2018, se atestă o diferență între venituri și cheltuieli de 272.708 MDL.

32. Cu referire la împrumutul de 200.000 MDL primit de la soră în 2013, membrul Comisiei a considerat nefondată concluzia majorității de a include această sumă în calculul fluxului financiar de intrare pentru 2013, deoarece sora candidatului care se afla în 2013 în Israel nu era obligată să facă o declarație fiscală în Republica Moldova și aceasta a avut resursele necesare pentru a face un împrumut fratelui său. Scutirea de datorie, un act unilateral al creditorului, ar putea fi considerată drept donație indirectă între persoane fizice care nu este supusă impozitării. Prin urmare, împrumutul de 200.000 MDL trebuie înscris în coloana veniturilor din tabelul întocmit pentru anul 2013, iar soldul dintre venituri și cheltuieli (336.967 – 318.340) este de +18.627 MDL.

33. În concluzie, membrul Comisiei a menționat că calculând elementele pozitive ignorate de majoritate, adăugând elementele pozitive menționate la veniturile din anii următori și calculând elementul negativ pentru anul 2018, averea nejustificată totală este de 231.696 MDL, ceea ce este sub pragul prevăzut de lege, iar testul de integritate financiară este promovat pozitiv.

34. Cu referire la cauzele Naddur și Melega, membrul Comisiei a concluzionat că, Completul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, format din cinci judecători (și dl. Țurcan în calitate de membru al acestui complet), nu a acționat arbitrar. Nimic în gestionarea cazului sau în decizie nu indică încăpățânarea de a nu aplica principiul CtEDO, dorința de a încălca drepturile omului sau rea-credința. Deciziile motivate au aplicat pur și simplu normele care reglementează procedura de legalitate. Cauzele examinate arată în mod clar cum, în absența unei adaptări normative a sistemului juridic național la normele convenționale, astfel cum au fost interpretate de Curte, poate fi extrem de dificil pentru judecătorul național să le aplice în mod eficient. O interpretare a legii care conduce la o încălcare a CEDO – chiar dacă este constatată de Curtea de la Strasbourg – nu poate, de una singură, să implice responsabilitate judecătorului. Obiectul sistemului Convenției este o Europă în care toți beneficiază de libertățile și drepturile garantate de Convenție, interpretate de Curte și aplicate uniform printr-o aplicare eficientă susținută de organele Consiliului Europei. Sancționarea abaterilor comise în drumul dificil al reconcilierii sistemului național cu cel supranațional prin evaluarea extraordinară sau prin proceduri disciplinare ar putea comprima grav independența judecătorilor pe care Curtea dorește să o protejeze.

35. În concluzie, în opinia separată se menționează că dl Țurcan ar fi trebuit să promoveze testul de integritate financiară și testul de integritate etică.

36. La [25, 28 iunie](#) și [02 iulie 2024](#), reclamantul a participat la ședințele CSM la care a fost discutat raportul Comisiei și a fost constatată nepromovarea evaluării de către reclamant. Conform înregistrărilor video a ședințelor CSM, până la adoptarea hotărârii, CSM a examinat toate obiecțiile și cererile subiectului, a discutat cu reclamantul și reprezentantul acestuia despre dubiile stabilite în raportul Comisiei. Reclamantul a reiterat argumentele sale prezentate Comisiei, prin care a menținut poziția privind dezacordul cu raportul Comisiei de evaluare, care se referă la averea inexplicabilă pentru anii 2012, 2013 și 2018, și implicarea subiectului în cauze care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului.

37. În [hotărârea nr. 387/25 din 02 iulie 2024](#) cu privire la Raportul Comisiei de evaluare externă a judecătorului Curții Supreme de Justiție Anatolie Țurcan, CSM a reiterat și a acceptat constatările Comisiei de evaluare care se referă la averea inexplicabilă pentru 2012, 2013, 2018. Plenul CSM a apreciat ca fiind justificată abordarea Comisiei prin care se apreciază soldul negativ în sumă de - 1.054.096 MDL, acumulat de gospodăria subiectului pentru anii 2012, 2013 și 2018, sumă ce depășește pragul de 234.000 MDL prevăzut la art.11 alin. (3) lit. a) din Legea nr.

65/2023. Prin urmare, CSM a constatat că subiectul nu îndeplinește criteriul de integritate financiară.

38. CSM a considerat relevante concluziile Comisiei prin care deciziile adoptate de subiect în legătură cu cauzele Melega (decizia CSJ din 18 ianuarie 2018) și Naddur (decizia CSJ din 30 octombrie 2018) au fost considerate arbitrare. Plenul CSM a menționat că într-adevăr exista o jurisprudență constantă a CtEDO, inclusiv împotriva Republicii Moldova, pe problema de drept – anularea sentinței de achitare în apel fără o nouă audiere a martorilor. Suplimentar la cauzele menționate de către Comisie, Plenul CSM menționează și următoarele cauze prin care CtEDO a constatat asemenea încălcări: Dubalari v. Republica Moldova nr. 56180/15, Bogaticov v. Republica Moldova nr. 48833/16, Ciobanu v. Republica Moldova nr. 44896/11, Asimionese v. Republica Moldova nr. 74542/12, Madam v. Republica Moldova nr. 42715/19, Golovchenko v. Republica Moldova nr. 66418/14, Mititelu and Antonovici v. Republica Moldova nr. 15989/11, Manoli v. Republica Moldova nr. 56875/11.

39. Plenul CSM a reținut că toate aspectele de procedură la evaluarea externă a judecătorului Curții Supreme de Justiție Anatolie Țurcan au fost respectate de către Comisia de evaluare. Din înscrisurile transmise de către Comisie în format electronic a dosarului de evaluare, Plenul Consiliului nu a reținut alte neconcordanțe care ar duce la o altă concluzie, decât cea expusă în Raportul de evaluare a Comisiei. Totodată, a constatat că Raportul de evaluare prin care Comisia a conchis că judecătorul Curții Supreme de Justiție Anatolie Țurcan nu corespunde criteriilor stabilite la articolul 11 alin. (2) lit. a) și alin. (3) lit. a) din Legea nr. 65/2023 și a propus ca acesta să nu promoveze evaluarea externă a fost aprobat cu majoritatea de voturi a membrilor participanți și semnat în conformitate cu art. 8 alin. (2) din Legea nr. 65/2023. Plenul Consiliului reține ca fiind insuficiente argumentele membrului Comisiei Maria Giuliana Civinini din opinia separată, precum că judecătorul Anatolie Țurcanu ar fi trebuit să promoveze testul de integritate financiară și testul de integritate etică.

40. Plenul CSM a concluzionat asupra soluției finale de nepromovare a evaluării externe de către Anatolie Țurcan, conform criteriilor de integritate etică și financiară, stabilite de art. 11 alin. (2), lit. a) și alin. (3), lit. a) din Legea nr. 65/2023. Hotărârea motivată a CSM a fost comunicată reclamantului la 05 iulie 2024.

41. Membrul CSM, dna Maria Frunze a expus o [opinie separată](#), potrivit căreia din analiza materialelor procedurii de evaluare rezultă că, în cauzele Naddur și Melega, părțile nu au solicitat reaudierea martorilor sau administrarea de probe noi în apel, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea articolului 6 din Convenție exclusiv pe fondul unor deficiențe procedurale în apel. De asemenea, s-a reținut că, în alte cazuri, dificultățile de aplicare a jurisprudenței CtEDO sunt cauzate de lipsa unor norme interne clare. Prin urmare, se concluzionează că, în speță, nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile prevăzute de

art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023 pentru a se reține necoresponderea la criteriul de integritate etică în legătură cu implicarea domnului Anatolie Țurcan în examinarea acestor cauze. Membrul CSM a concluzionat că nu susține soluția CSM în partea reținerii în calitate de criteriu de nepromovare a evaluării externe cerința de integritate etică, stabilită de art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023.

LEGISLAȚIA ȘI STANDARDELE RELEVANTE

42. Art. 2 alin. (2) al Codului administrativ se referă la posibilitatea reglementării activității administrative prin alte legi decât Codul administrativ. Acesta prevede următoarele:

„(2) Anumite aspecte ce țin de activitatea administrativă privind domenii specifice de activitate pot fi reglementate prin norme legislative speciale derogatorii de la prevederile prezentului cod numai dacă această reglementare este absolut necesară și nu contravine principiilor prezentului cod.”

43. Art. 225 Cod administrativ se referă la limitele controlului judecătoresc al actului administrativ. Partea relevantă a acestuia este următoare:

„**Articolul 225.** Limitele controlului judecătoresc

(1) Instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ.

(2) Verificarea exercitării de către autoritatea publică a dreptului discreționar se limitează la faptul dacă autoritatea publică:

- a) și-a exercitat dreptul discreționar;
- b) a luat în considerare toate faptele relevante;
- c) a respectat limitele legale ale dreptului discreționar;
- d) și-a exercitat dreptul discreționar conform scopului acordat prin lege.”

44. Preambulul Legii nr. 65/2023 are următorul conținut:

„În vederea asigurării integrității judecătorilor Curții Supreme de Justiție și a sporirii încrederii societății în activitatea acesteia și în sistemul justiției, Parlamentul adoptă prezenta lege organică.”

45. Criteriile de evaluare sunt prevăzute de art. 11 alin. (2) și (3) ale Legii nr. 65. Prevederile alin. (2) lit. a) și alin. (3) lit. a), care sunt relevante acestei cauze, prevăd următoarele:

„(2) Se consideră că judecătorul nu corespunde criteriului de integritate etică dacă Comisia de evaluare are dubii serioase determinate de faptul că:

- a) în ultimii 5 ani, acesta a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, în ultimii 10 ani, contrare normelor imperative ale legii, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilise, anterior adoptării actului, că o

decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului;

(3) Se consideră că judecătorul nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă Comisia de evaluare are dubii serioase determinate de faptul că:

a) diferența dintre avere, cheltuieli și venituri, pentru ultimii 12 ani, depășește, în total, 20 de salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de Guvern pentru anul în care a început evaluarea judecătorului;”

46. Art. 16 al Legii nr. 65 reglementează modul de adoptare a raportului Comisiei. Partea relevantă a acestui articol este următoarea:

„(1) În urma evaluării judecătorului, Comisia de evaluare întocmește un raport motivat cu privire la evaluare care să conțină propunerea privind promovarea sau nepromovarea evaluării.

(2) Raportul cu privire la evaluare se aprobă de către Comisia de evaluare cu votul majorității membrilor prezenți. Membrii Comisiei de evaluare nu se pot abține de la vot.

(3) Raportul cu privire la evaluare conține faptele relevante, motivele și concluzia privind promovarea sau nepromovarea evaluării.

(4) Se consideră că judecătorul nu a promovat evaluarea dacă s-a constatat existența unui sau mai multor temeiuri de necorespondere cu criteriile prevăzute la art.11.”

47. Modul de examinare a raportului Comisiei de către CSM este stabilit în art. 17 al Legii nr. 65. Partea relevantă a acestuia este următoarea:

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii examinează în ședință publică, în baza dosarului de evaluare recepționat de la Comisia de evaluare, rezultatele evaluării judecătorului. Judecătorul poate prezenta informații suplimentare pe care le consideră relevante doar dacă probează că a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior. Reprezentantul Comisiei de evaluare și judecătorul evaluat, în persoană, sunt în drept să își prezinte poziția.

(2) Prin hotărâre motivată, ... Consiliul Superior al Magistraturii:

a) acceptă raportul cu privire la evaluare și constată promovarea sau nepromovarea evaluării;

b) respinge raportul cu privire la evaluare și dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare a judecătorului, dacă constată circumstanțe de fapt sau erori procedurale care puteau duce la promovarea sau, după caz, nepromovarea evaluării;

... ”

48. Art. 18 al Legii nr. 65 reglementează modul de examinare a contestațiilor împotriva hotărârilor CSM emise conform art. 17 din acea lege. Partea relevantă a art. 18 este următoarea:

„(1) Prin derogare de la prevederile Codului administrativ, hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii prevăzută la art.17 alin.(4) poate fi contestată de către judecătorul [inclusiv candidatul] vizat sau de către Comisia de evaluare la Curtea Supremă de Justiție în termen de 5 zile de la comunicarea hotărârii motivate a Consiliului Superior al Magistraturii. Depunerea contestației suspendă executarea hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii.

(2) Contestația se depune la Curtea Supremă de Justiție și se examinează în termen de 30 de zile de un complet format din 3 judecători care au promovat evaluarea și nu au activat în cadrul Curții Supreme de Justiție până la data de 31 decembrie 2022.”

(2¹) Curtea Supremă de Justiție:

1) respinge contestația;

2) admite contestația și:

a) dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare de către Comisia de evaluare;

b) dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare de către Consiliul Superior al Magistraturii;

c) constată promovarea sau nepromovarea evaluării în cazul anulării hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii emise după reluarea procedurii de evaluare.

(2²) Curtea Supremă de Justiție admite contestația doar dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea sau nepromovarea evaluării.”

49. La 16 ianuarie 2025, [Curtea Constituțională](#) a verificat constituționalitatea unor prevederi din Legea nr. 65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție și din Legea nr. 252 din 17 august 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative. În para. 137 al hotărârii sale Curtea Constituțională a menționat următoarele despre limitele controlului judiciar al actelor emise ca urmare a evaluării externe:

„137. Referitor la argumentul autorilor potrivit căroră competența instanței supreme ar fi limitată prin faptul că nu poate dispune reluarea procedurii de evaluare în cazul constatării unor erori în aprecierea probelor, Curtea a reținut că acest argument este invalidat prin articolele 18 alin. (2²) din Legea nr. 65/2023 și 19 alin. (6) din Legea nr. 252/2023, care prevăd că contestația poate fi admisă doar dacă se constată că, în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea sau nepromovarea evaluării. Curtea nu a considerat că

formularea acestui articol limitează în vreun fel competența Curții Supreme de Justiție de a examina hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii atât în fapt, cât și în drept. Prin urmare, Curtea nu a constatat incidența articolului 20 din Constituție. Pentru că nu a constatat incidența articolului 20, Curtea nu a examinat acest capăt al sesizării din perspectiva articolelor 23 și 54 din Constituție.”

50. În para. 151-154 al hotărârii menționate în paragraful precedent, Curtea Constituțională a menționat următoarele despre competența comisiilor de evaluare de a aprecia caracterul arbitrar al actelor emise de subiectul evaluat:

„151. În primul rând, Curtea observă că articolul 11 alin. (6) din Legea nr. 252/2023 stabilește limitele intervenției comisiei de evaluare în faptele examinate anterior de alte autorități. În cazul actelor adoptate de entități cu competențe în domenii similare competențelor comisiei de evaluare, teza a II-a din acest alineat prevede că pentru comisia de evaluare actele în discuție nu au o valoare prestabilită. În cazul hotărârii irevocabile pronunțate de instanțele judecătorești, teza a III-a din acest alineat stabilește o regulă generală, potrivit căreia constatările din hotărârile judecătorești irevocabile se iau în considerare în mod obligatoriu de către comisia de evaluare. Același alineat prevede o excepție de la această regulă în cazurile în care comisia de evaluare consideră că hotărârile pronunțate sunt arbitrare sau vădit nerezonabile. Pentru a stabili caracterul arbitrar al comportamentului sau al actelor emise de subiectul evaluat, comisia trebuie să demonstreze întrunirea celor două condiții cumulative de la articolul 11 alin. (2) lit. a) din Lege, i.e. actul este contrar normelor imperative ale legii și există o hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate într-un caz similar.

152. În al doilea rând, aprecierea caracterului arbitrar al comportamentului sau al actelor emise de subiectul evaluat de către Comisia de evaluare trebuie confirmată de Consiliul Superior al Magistraturii sau de Consiliul Superior al Procurorilor, după caz. Aceste autorități au competențe constituționale de a aplica măsuri disciplinare, inclusiv de a asigura independența și imparțialitatea judecătorilor sau a procurorilor (a se vedea articolele 121¹, 123 alin. (1), 125¹ alin. (1) și (3) din Constituție).

153. În al treilea rând, caracterul arbitrar al comportamentului sau al actelor emise de subiecții evaluați trebuie constatat printr-un standard de probă ridicat, așa cum o cere articolul 18 alin. (2) din Legea nr. 252/2023, care obligă Consiliile să constate că există o certitudine că actul emis contravine normelor imperative ale legii și că anterior adoptării acestui act Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene a Drepturilor Omului.

154. În al patrulea rând, teza a IV-a din articolul 11 alin. (6) din Lege prevede că Comisia de evaluare se poate pronunța doar asupra încălcărilor regulilor de etică și conduită profesională, fără a se pronunța asupra legalității hotărârilor respective.”

ARGUMENTELE PĂRȚILOR

a. Argumentele reclamantului

51. La 08 iulie 2024, reclamantul a contestat hotărârea CSM la CSJ și solicită anularea acesteia și dispunerea reevaluării sale de către Comisie. Potrivit cererii, reclamantul a descris cronologic evenimentele care se referă la procedura de evaluare.

52. Reclamantul a invocat starea de incompatibilitate a membrilor Comisiei de evaluare Lavly Perling și Iurie Gațcan. Potrivit cererii, membrul Lavly Perling începând cu luna august 2022 exercită funcția politică de Președinte al Partidului Politic PAREMPOOLSED din Estonia. Aceasta reprezintă o stare de incompatibilitate de drept a membrului Comisiei de evaluare. Acest fapt nu i-a fost cunoscut anterior reclamantului și nici reprezentantului acestuia. Potrivit art. 7 alin. 1) lit. e) din Legea nr. 65/2023, membrul Comisiei de evaluare trebuie să corespundă următoarelor cerințe: nu a făcut parte dintr-un partid politic în ultimii 3 ani. În opinia reclamantului, acesta nu a avut parte de constituirea în mod legal a Comisiei de evaluare, fiind lipsit de dreptul de a fi evaluat de către o comisie de evaluare constituită în mod legal, fiind încălcat art. 6 alin. (1) CEDO, iar CSM a respins solicitarea subiectului evaluării de a comunica Parlamentului această stare de incompatibilitate în vederea destituirii membrului incompatibil. Reclamantul critică motivarea din hotărârea CSM cu referire la aplicabilitatea Legii de interpretare nr. 180 din 07 iulie 2023, deoarece efectele acesteia ar fi obligatorii din data publicării legii. Cu referire la membrul Iurie Gațcan, reclamantul a invocat că acesta a deținut anterior funcția de analist superior al Comisiei de evaluare Pre-vetting, deoarece acesta ar fi analizat și administrat la dosarul de evaluare vetting a reclamantului materiale obținute în cadrul procedurii de evaluare Pre-vetting. Potrivit reclamantului, aceste circumstanțe denotă că membrul era în conflict de interese generat de exercitarea funcțiilor în ambele Comisii de evaluare, care au avut ca obiect evaluare negativă a reclamantului.

53. Reclamantul a invocat că CSM neîntemeiat a respins cererea privind suspendarea procedurii administrative, considerând că abaterea disciplinară care a fost contestată de subiectul evaluării nu a constituit un dubiu care ar fi dus la nepromovare. Reclamantul nu este de acord cu această motivare, deoarece informațiile despre această abatere disciplinară a fost administrată la dosarul de evaluare, a fost examinată de Comisia de evaluare și a format o opinie preconcepută a membrilor acestei Comisii, legate de personalitatea subiectului, ceea ce a dus la adoptarea raportului de nepromovarea a evaluării.

54. Cu referire la examinarea cererilor de recuzare formulate de reclamant, acesta a menționat că membrii CSM au participat la examinarea recuzărilor, public și nestingherit, prezentând celorlalți membri care examinau recuzarea, argumente în vederea respingerii recuzării, precum și poziția lor cu referire la recuzarea formulată. În cazul unor membri recuzați, CSM adopta hotărâri fără a se retrage în

deliberare. Pârâtul a viciat integral și ilegal dreptul reclamantului cu referire la examinarea recuzărilor conform art. 18 alin. (1) din Legea nr. 947/1996, din care reiese că membrul CSM recuzat, nu are dreptul de a participa la examinarea recuzării și circumstanțelor pe care se întemeiază și a se expune asupra necesității admiterii sau respingerii acesteia. Reclamantul a invocat în această privință și încălcarea art. 52 alin. (1) și (2) din Codul administrativ.

55. Potrivit cererii, hotărârea contestată contravine art. 8 alin. (1) CEDO, deoarece excluderea reclamantului din corpul de magistrați în temeiul unui raport de evaluare emis de o comisie, cu participarea membrilor aflați în incompatibilitate de drept, este contrar prevederilor legislației naționale, iar reclamantul nu a dispus de o cale de atac eficientă și apreciată legal, împotriva rezultatelor evaluării și consecințelor nefaste rezultate din Raportul de evaluare.

56. Cu referire la cauzele Melega și Naddur reclamantul a invocat concluziile membrului Comisiei Maria Giuliana Civinini din opinia separată. Totodată, a menționat că la examinarea rezultatelor evaluării, urmează să se țină cont de individualizarea acțiunilor judecătorului care a participat la examinarea unor cauze soldate cu condamnarea la CEDO, în vederea identificării acțiunilor individuale care ar putea fi identificate ca acțiuni de rea-credință în vederea neaplicării Legii, precum și principiilor consfințite de CEDO, or simpla afirmație că un judecător care a participat la examinarea unei cauze la nivel național soldate cu o condamnare la CEDO, nu poate servi temei de încadrare la motive distincte de necorespondere cu criteriile prevăzute la art. 11 din Legea nr. 65/2023.

57. Reclamantul a mai menționat că motivarea hotărârii contestate este contrară art. 13 alin. (6) din Legea nr. 26/2022, deoarece în aceasta se face referire la acțiunile reclamantului și „același comportament pasiv” al acestuia în procesul de evaluare Pre-vetting. Totodată, potrivit reclamantului hotărârea contravine art. 13 din Legea nr. 65/2023, deoarece aceasta nu permite Comisiei de evaluare acumularea și administrarea înscrisurilor și colectarea informațiilor care au fost obiect al examinării în cadrul altor proceduri de evaluare.

58. În ședința din 27 februarie 2025, reprezentantul reclamantului a completat argumentele din contestație. În opinia acestuia, prin hotărârea contestată au fost lezate drepturile reclamantului prin faptul că pârâtul a admis spre examinare un raport de evaluare semnat de patru membri care erau incompatibili cu calitatea de membru al Comisiei. Legea nr. 65 nu prevede mecanismul de recuzare a membrilor Comisiei. Membrii comisiei Perling și Bales sunt afiliați politic. Membrii Enciu și Gațcan nu dețin stagiul de muncă de 10 ani de zile în domeniul dreptului sau într-un alt domeniu și nu întrunesc condițiile pentru ca să fie membri ai acestei Comisii. CSM a întreprins un tratament discriminatoriu în raport cu reclamantul, deoarece nu a acceptat fără motive înscrisurile prezentate de reclamant pe care acesta nu le-a putut prezenta anterior. Reclamantul prin aceste înscrisuri a înlăturat dubiile care țineau de achiziționarea unui autoturism. Comisia de evaluare a luat în considerare o hotărâre a CSM care a fost adoptată după audierea publică a reclamantului de

către Comisie, prin aceasta procesul de colectare a probelor a fost fraudat. În cadrul examinării raportului de către CSM, membrul Ion Guzun nu a raportat obiecții și încălcările invocate de reclamant, ci doar a propus aprobarea rezultatelor evaluării. Acesta a fost autorul a două plângeri în privința judecătorului. Cu referire la dubiile reținute în raportul de evaluare, reprezentantul reclamantului a reiterat argumentele formulate în contestație.

b. Argumentele celorlalți participanți

59. În referință, CSM a motivat respingerea argumentelor cu referire la incompatibilitatea membrilor Comisiei, administrarea în cadrul dosarului a materialelor și altor informații obținute până la data inițierii procesului de evaluare, motivarea insuficientă a cererii de suspendare a procedurii, până la soluționarea definitivă de către CSJ a cererii privind anularea hotărârii CSM nr. 154/14 din 09 aprilie 2024, examinarea recuzărilor de către CSM cu derogare de la prevederile Legii nr. 947/1996, excluderea reclamantului din corpul de magistrați în lipsa cererii de demisie și cu referire la imposibilitatea administrării unor probe privind veniturile surorii sale și neacceptarea cererii de anexare a înscrisurilor de către o altă rudă apropiată.

60. Potrivit referinței, CSM a acceptat dubiile reținute de către Comisie și consideră că Comisia de evaluare a examinat detaliat implicarea reclamantului în cauzele Melega și Naddur, aplicând criteriile prevăzute în art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023. Comisia a observat că, în ambele cauze deciziile CSJ se încadrează în perioada de 10 ani. CSM a considerat relevante concluziile Comisiei prin care deciziile adoptate de subiect în legătură cu cauzele Melega și Naddur au fost considerate arbitrare.

61. În referința sa, Comisia a menționat că obiecțiile ridicate de reclamant în raport cu procedura de evaluare efectuată de către comisie sunt neîntemeiate. Cu referire la argumentul cu privire la incompatibilitatea membrilor Comisiei, în referință s-a menționat că norma juridică de la art. 7 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 65/2023 urmează a fi interpretată și aplicată cu referire la teritoriul Republicii Moldova, în sensul în care urmează a fi interpretate cu referire la partidele politice din Republica Moldova. Aceasta se confirmă prin prevederile din Legea pentru interpretarea unor prevederi din Legea nr. 26/2022 și Legea nr. 65/2023, potrivit cărora în sensul literei e), membrul Comisiei de evaluare trebuie să nu fi făcut parte dintr-un partid politic din Republica Moldova în ultimii trei ani. Cu referire la incompatibilitatea membrului Iurie Gațcan, acesta a fost desemnat prin Hotărârea Parlamentului nr. 150/2023, iar componența Comisiei a fost confirmată prin Hotărârea Parlamentului nr. 155/2023. Astfel, neexercitarea dreptului de contestare a acestor hotărâri reprezintă manifestare tacită a acordului cu desemnarea acestor membri. Cu referire la argumentul potrivit căruia Comisia nu a dorit să analizeze poziția reclamantului privind imposibilitatea administrării unor probe privind veniturile surorii sale, în referință s-a menționat că, Comisia a luat act de informația prezentată de subiectul evaluării, însă a indicat că reclamantul nu

a declarat că cel puțin a întreprins măsuri în vederea solicitării unor astfel de documente. Concluzia Comisiei nu s-a bazat doar pe această informație, ci și pe alte circumstanțe care în ansamblu au dus la concluzia necorespunderii cu criteriile de integritate financiară. Comisia a statuat că în privința apartamentului au fost luate în considerare circumstanțele referitoare la semnarea contractului de vânzare-cumpărare de către soția subiectului, înregistrarea imobilului și contractarea utilităților de către soția subiectului, dar și faptul că sora subiectului niciodată nu a reparat sau mobilat acest apartament, deși a indicat că l-a achiziționat pentru a avea un loc unde să locuiască atunci când va veni în Moldova. În ceea ce privește împrumutul de la sora subiectului, Comisia a statuat că subiectul nu a inclus acest împrumut în declarațiile către ANI în anii următori, până la momentul când acest împrumut ar fi fost iertat, iar alte probe ale acestui împrumut nu există.

MOTIVAREA INSTANȚEI

62. La 05 iulie 2024, reclamantului i-a fost comunicată hotărârea motivată a CSM. Contestația examinată a fost depusă la 08 iulie 2024, în a treia zi de la comunicarea hotărârii motivate a CSM. Prin urmare, contestația a fost depusă în termen.

a) Principii generale

63. CSJ reiterează că conform art. 36 alin. (2) Cod administrativ, în aplicarea supremației dreptului, instanța judecătorească de contencios administrativ ia în considerare jurisprudența CtEDO. Potrivit acestei jurisprudențe, obligația instanței judecătorești de motivare a hotărârilor judecătorești nu poate fi înțeleasă ca impunând un răspuns pentru fiecare argument (hot. *García Ruiz v. Spania*, 1999, § 26). Totuși, orice argument decisiv pentru rezultatul procedurii necesită un răspuns clar (hot. *Ruiz Torija v. Spania*, 1994, § 30; și, pentru comparație, *Petrović și Alții v. Muntenegru*, 2018, § 43), în special argumentele cu privire la drepturile și obligațiile garantate de Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (hot. *Fabris v. Franța*, 2013, § 72 *in fine*; *Paun Jovanović v. Serbia*, 2023, § 108).

64. Pentru a asigura o mai bună înțelegere a practicii sale și a facilita procesul de perfecționare a evaluării externe, CSJ urmează să clarifice în această hotărâre următoarele aspecte relevante pentru soluționarea cauzei:

- i. Relația dintre Codul administrativ și Legea nr. 65;
- ii. Sarcina probațiunii în cadrul evaluării externe;
- iii. Cazurile în care CSJ poate admite contestația.

i. Relația dintre Codul administrativ și Legea nr. 65

65. Atât Codul administrativ cât și Legea nr. 65 sunt legi organice, adică au putere juridică egală. Legea nr. 65 a fost votată în lectură finală după adoptarea Codului administrativ și reglementează în detaliu procedura de evaluare externă,

modul de adoptare a hotărârii CSM și de examinare a contestației împotriva hotărârilor CSM adoptate în temeiul Legii nr. 65.

66. Evaluarea externă este reglementată de o lege adoptată de Parlament în anul 2023, după consultarea repetată cu Comisia de la Veneția, iar majoritatea recomandărilor Comisiei de la Veneția au fost acceptate. Legea a fost adoptată pentru a asigura integritatea judecătorilor CSJ și a spori încrederea publică în sistemul de justiție. Comisia de la Veneția a examinat inclusiv necesitatea evaluării externe și a admis că, în contextul Republicii Moldova, aceasta ar putea avea loc. Până în prezent, Legea nr. 65 a fost modificată de câteva ori. În baza acestei legi a fost creat un mecanism de evaluare a judecătorilor CSJ și a candidaților pentru funcția de judecător CSJ. Conform art. 2 alin. (2) Cod administrativ, legi derogatorii de la Codul administrativ pot reglementa activitatea administrativă numai dacă acestea sunt absolut necesare și nu contravin principiilor Codului administrativ. Din motivele din acest paragraf și paragrafele precedente, prioritatea normelor din Legea nr. 65 nu poate genera în această cauză discuții prin prisma art. 2 alin. (2) Cod administrativ.

67. Procedura de efectuare a evaluării externe prevăzută de Legea nr. 65 este diferită de prevederile Codului administrativ în ceea ce privește termenele de procedură, probațiunea, anularea actelor administrative, procedura contenciosului administrativ, etc. Având în vedere că Legea nr. 65 este o lege specială în raport cu Codul administrativ, atât timp cât contradicții cu principiile Codului administrativ nu au fost stabilite, prevederile Legii nr. 65 au prioritate față de Codul administrativ, iar în cazul aspectelor nereglementate de Legea nr. 65 prevederile Codului administrativ sunt aplicabile în măsura în care nu contravin scopului acestei legi.

68. Completul de asemenea reiterează prevederile art. 225 alin. (1) Cod administrativ, care interzice instanței judecătorești să se pronunțe cu privire la oportunitatea unui act administrativ. Ea doar verifică exercitarea dreptului discreționar, în modul prevăzut de art. 225 alin. (2) Cod administrativ.

ii. Sarcina probațiunii în cadrul evaluării externe

69. Conform art. 16 alin. (4) al Legii nr. 65, Comisia va considera că persoana nu a promovat evaluarea dacă s-a constatat existența unui sau mai multor temeiuri de necorespondere cu criteriile prevăzute la art. 11. Art. 11 alin. (2) și (3) al Legii nr. 65 prevede că persoana nu corespunde criteriilor de integritate dacă Comisia are „dubii serioase”. Din ultimele norme rezultă că simpla existență a dubiilor nu este suficientă pentru ca Comisia să recomande nepromovarea evaluării. Legea nr. 65 cere ca acestea să fie „serioase”, adică dubiul trebuie să rezulte din circumstanțe factologice obiective, cum ar fi, de exemplu, încheierea unor contracte, extrase bancare, posesia efectivă a unor bunuri nedeclarate, etc. Dacă dubiile Comisiei rezultă din circumstanțe factologice obiective, îi revine deja subiectului evaluării să dovedească că dubiul Comisiei nu este întemeiat. Neonorarea acestei sarcini

rezultă în menținerea dubiilor și nu oferă Comisiei o altă opțiune decât să propună CSM nepromovarea evaluării.

70. Aspectele menționate în paragraful precedent se referă la raportul Comisiei și la dubiile reținute de către CSM. Legea nr. 65 nu instituie expres reguli cu privire la inversarea sarcinii probațiunii în fața CSM, însă nici nu interzice acest lucru. Totuși, din art. 17 alin. (1) și (2) al Legii nr. 65 rezultă că CSM nu face personal o evaluare separată, ci doar verifică corectitudinea raportului de evaluare în baza materialelor prezentate de Comisie și, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute în alin. (1), cele prezentate de către subiectul evaluării. CSM poate respinge raportul Comisiei doar dacă constată circumstanțe de fapt sau „erori procedurale” comise de Comisie care puteau duce la o propunere opusă a Comisiei. Din aceste prevederi rezultă că CSM aplică același standard de probațiune ca și Comisia.

71. Curtea Constituțională a constatat deja că o asemenea inversare a sarcinii probațiunii nu este contrară Constituției, făcând referire la o opinie a Comisiei de la Venetia. Această inversare a sarcinii probațiunii, în cazul suspiciunilor cu privire la averi, nu a fost considerată *per se* arbitrară nici de către CtEDO (a se vedea hot. *Xhoxhaj v. Albania*, 2021, § 352; *Sevdari v. Albania*, 2022, § 130).

72. Aspectele verificate prin prisma art. 11 alin (3) al Legii nr. 65 (integritatea financiară) sunt, în cea mai mare parte, disponibile subiectului evaluat și nimeni nu cunoaște mai bine aceste aspecte, care deseori nu sunt publice. Aceasta deosebește verificarea integrității financiare de aspectele verificate în temeiul art. 11 alin. (2) al Legii nr. 65 (integritatea etică). Încălcarea regulilor de etică, comportamentul arbitrar, emiterea actelor arbitrare, incompatibilitățile sau conflictele de interese nu pot fi prezumate. Ele trebuie stabilite de către Comisie și de CSM, fapt care rezultă implicit și din textul art. 11 alin. (2) al Legii nr. 65/2023. Aceasta însă nu exclude dreptul Comisiei și al CSM de a cere subiectului evaluat să explice corespunzător comportamentul său, și, în cazul neonorării acestei obligații, să constate că subiectul nu corespunde criteriului de integritate etică.

iii. Cazurile în care CSJ poate admite contestația

73. Art. 18 alin. (2²) din Legea nr. 65 prevede că CSJ poate admite contestația doar dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise „erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare” sau că există „circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea sau nepromovarea evaluării” (a se vedea para. 32). Această prevedere a apărut în Legea nr. 65 după o hotărâre a Curții Constituționale din 14 februarie 2023, care se referea la prevederi similare din Legea nr. 26/2022 (a se vedea para. 33).

74. În para. 83 al hotărârii Curții Constituționale din 14 februarie 2023 a fost menționat că este admisibil de a nu anula deciziile Comisiei pentru „erori de procedură ne semnificative”. Curtea Constituțională a acceptat faptul ca controlul judiciar al actelor emise în cadrul evaluării externe să se limiteze la circumstanțele

de fapt care puteau schimba rezultatul evaluării și la erorile procedurale grave ale Comisiei care afectează „caracterul echitabil al procedurii de evaluare”.

75. În hotărârea menționată în paragraful precedent, Curtea Constituțională a făcut referire la hotărârea CtEDO *Pişkin v. Turcia* (2020). În para. 131 al hotărârii respective, CtEDO a menționat că instanța de judecată trebuie să fie competentă să examineze toate aspectele centrale ale cauzei. Acestea sunt chestiuni de fapt sau de drept care, dacă nu ar fi avut loc (în cazul aspectelor de fapt) sau ar fi fost soluționată în mod opus (în cazul chestiunilor de drept), ar fi dus la o altă propunere a Comisiei sau la o hotărâre diametral opusă a CSM.

76. Prin urmare, competența CSJ la examinarea contestațiilor depuse conform Legii nr. 65 este una mai limitată decât cea prevăzută de Codul administrativ. Ea poate anula hotărârea CSM doar în cazurile menționate de Legea nr. 65. Existența unui singur dubiu este suficient pentru nepromovarea evaluării externe. După cum rezultă din art. 18 alin. (2²) din Legea nr. 65, CSJ nu poate admite contestația dacă constată existența a cel puțin unui dubiu prevăzut la art. 11 alin. (2) și (3) al acestei legi.

b. Aplicarea principiilor de mai sus în prezenta cauză

77. CSM a constatat că reclamantul nu corespunde cu criteriile privind **integritatea etică** (art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65) și **integritatea financiară** (art. 11 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 65). Acestea se referă la averea inexplicabilă pentru 2012, 2013, 2018 și implicarea subiectului în cauze care au condus la încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului.

78. Cu referire la necorespunderea **criteriului privind integritatea financiară**, și anume averea inexplicabilă pentru anul 2012, completul notează că dubiul invocat în raportul Comisiei s-a bazat pe constatarea pentru anul respectiv a unui sold negativ acumulat de gospodăria subiectului de - 600.015 MDL, fiind determinat în măsură esențială de includerea prețului de achiziție al apartamentului (622.400 MDL) în calculul fluxului financiar de ieșire. Încheierea contractului de achiziție de către soția reclamantului, implicarea acesteia în toate procedurile legate de apartament – înregistrare în registrele publice, contractarea utilităților, lipsa veniturilor documentate ale surorii reclamantului și dovada aducerii acestora în Republica Moldova, absența utilizării apartamentului de către aceasta constituie indicii puternici că apartamentul a fost de facto în proprietatea reclamantului. Această concluzie este susținută și de vânzarea ulterioară a acestui apartament fiicei reclamantului, ceea ce denotă că reclamantul l-a gestionat ca patrimoniu propriu în perioada relevantă. Sarcina probațiunii revine reclamantului pentru a înlătura aceste dubii (a se vedea para. 69), însă acesta nu a prezentat probe suficiente care să justifice sursa fondurilor utilizate pentru achiziție. În aceste condiții, completul nu poate accepta versiunea reclamantului potrivit căreia acest apartament a fost achiziționat de sora acestuia, deoarece nu au fost prezentate dovezi credibile care să ateste introducerea în țară de către sora reclamantului a

unor fonduri bănești în cuantum corespunzător prețului de achiziție, fie sub forma transferurilor bancare, fie sub orice altă modalitate verificabilă. Opinia separată a membrului Comisiei nu infirmă circumstanțele factologice reținute de majoritate, ci reflectă o apreciere diferită dată acestora. Prin urmare, includerea sumei de 622.400 MDL în fluxul financiar de ieșire este justificată, iar soldul negativ este întemeiat. Subiectul evaluării nu a dovedit că dubiul constat de Comisie nu este întemeiat, iar CSJ nu a constatat circumstanțe de fapt care să conducă la o altă concluzie.

79. Cu referire la averea inexplicabilă pentru anul 2013, CSM a constatat un sold financiar negativ de -181.373 MDL, rezultat din veniturile declarate ale reclamantului, excluzând un presupus împrumut de 200.000 MDL de la sora acestuia și cheltuielile estimate, inclusiv achiziția unui vehicul Mercedes E280 la prețul de 200.000 MDL. Completul constată că dubiul constat de Comisie și reținut de CSM s-a bazat pe lipsa oricăror probe documentare care să confirme existența împrumutului de 200.000 MDL pentru achiziționarea automobilului. Completul notează că în absența acestor probe, reclamantul nu a înlăturat dubiul privind sursa mijloacelor financiare care au fost presupus transmise cu titlu de împrumut și nici privind existența împrumutului. Nici în instanță reclamantul nu a oferit o explicație convingătoare cu referire la modul în care aceste mijloace financiare i-au fost transmise. Chiar dacă reclamantul a declarat împrumutul de la sora sa în anul 2013, acesta nu a fost menționat în declarațiile anuale depuse ulterior, până la momentul presupusei renunțări la datorie de către sora reclamantului. De asemenea, reclamantul nu a declarat nici venitul obținut din împrumutul la care a renunțat sora sa. Această obligație rezulta din prevederile art. 4 alin. (1) lit. a) a Legii nr. 1264/2002, potrivit căreia subiectul declarării trebuie să declare: veniturile obținute împreună cu membrii familiei pe parcursul perioadei de declarare. Prevederi similare se regăseau și în Legea nr. 133/2016. Prin urmare, argumentul privind anularea datoriei nu este susținut de probe. Aceste circumstanțe susțin concluzia potrivit căreia împrumutul nu a existat și excluderea acestuia din calculul veniturilor este justificată, iar soldul negativ de -181.373 MDL este întemeiat.

80. Cu referire la averea inexplicabilă pentru anul 2018, CSM a subscris concluziilor Comisiei și a stabilit un sold financiar negativ de -272.708 MDL, rezultat din veniturile declarate ale familiei reclamantului și cheltuielile estimate, inclusiv achiziția unui vehicul Mercedes E350 de către ginerele reclamantului, la prețul de 538.000 MDL, considerat de CSM și Comisie ca fiind în proprietatea de facto a reclamantului. Completul subscris concluziilor CSM, care a stabilit că proprietarul nominal al vehiculului era ginerele subiectului, pe numele căruia s-ar fi cumpărat mașina în anul 2018. Totuși, analiza veniturilor familiei ginerelei demonstrează că aceștia nu ar fi putut acumula mijloace financiare suficiente pentru a justifica achiziția unui astfel de automobil. Analiza veniturilor din perioada anterioară achiziționării vehiculului (2011-2018), relevă că ginerele

reclamantului a avut un venit brut total de 1.338 lei, iar venitul total acumulat de familia acestuia a fost de 111.343 lei. De asemenea, din informațiile prezentate de Ministerul Afacerilor Externe cu privire la indemnizațiile acordate fiicei și ginerelei reclamantului și, luând în considerare costul mediu al vieții peste hotare, rezultă că familia ginerelei nu putea acumula mijloace financiare suficiente pentru acoperirea cheltuielilor de achiziționare a vehiculului. Completul reține că, calitatea reală de proprietar a reclamantului este demonstrată de: a) contravențiile în care a fost implicat reclamantul în calitate de șofer al automobilului respectiv; b) faptul că reclamantul a fost beneficiarul contractelor de asigurare; c) faptul că în repetate rânduri reclamantul a trecut frontiera aflându-se la volanul automobilului respectiv; d) reclamantul a depus cerere de eliberare a certificatului de înregistrare; e) automobilul se păstra la domiciliul său, fapt care a fost confirmat de reclamant la etapa evaluării; f) ginerele nu a posedat nemijlocit automobilul. Aceste circumstanțe confirmă proprietatea de facto a reclamantului asupra vehiculului.

81. Cu referire la respingerea solicitării privind administrarea probelor de către CSM, completul notează că în cadrul ședinței CSM din 28 iunie 2024, avocatul Ghenadie Bambuleac a înaintat o cerere privind administrarea unor înscrisuri cu privire la sursele de venit suplimentare ale ginerelei reclamantului, obținute în perioada 08 august 2016 - 04 ianuarie 2018, în cuantum de circa 6.643,65 euro, care au fost utilizați la procurarea autoturismului de model Mercedes Benz E350. În opinia acestuia, constatările de la para. 146 - 162 din raportul Comisiei de evaluare au fost viciate sub aspectul că subiectul nu a avut posibilitatea de a le prezenta Comisiei și le-a putut dobândi abia la 15 iunie 2024, când ginerele său a revenit în Republica Moldova. Plenul CSM a respins cererea înaintată, considerând că subiectul evaluării nu a probat imposibilitatea de a prezenta anterior aceste informații în cadrul procesului de evaluare.

82. Reclamantul nu a demonstrat că dubiul Comisiei nu este întemeiat, întrucât nu a furnizat probe suficiente pentru a justifica sursa fondurilor ginerelei pentru achiziționarea automobilului. CSM a refuzat să accepte înscrisurile suplimentare prezentate de reclamant abia la etapa examinării rezultatelor evaluării, din motiv că acesta nu a demonstrat imposibilitatea prezentării anterioare a acestor probe.

83. Conform art. 17 alin. (1) din Legea nr. 65/2023, judecătorul poate prezenta informații suplimentare pe care le consideră relevante doar dacă probează că a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior.

84. Completul de judecată reține că, deși rigoarea instituită de art. 17 alin. (1) din Legea nr. 65/2023 vizează în mod expres procedura în fața Consiliului Superior al Magistraturii, obligația de a demonstra imposibilitatea prezentării anterioare a probelor este aplicabilă și în faza examinării contestației de către Curtea Supremă de Justiție. Această interpretare derivă din caracterul de lege specială al Legii nr. 65/2023, care instituie un mecanism unitar de evaluare, menit să prevină tănuirea probelor în fazele inițiale și utilizarea lor ulterioară în scopul reevaluării probelor.

Controlul exercitat de instanță vizează legalitatea hotărârii Consiliului, iar nu reluarea procedurii de evaluare sau de administrare a probelor.

85. Prin urmare, instanța nu poate deveni un for de administrare a unor probe noi pe care subiectul a omis să le prezinte Comisiei și Consiliului Superior al Magistraturii, după caz. Această regulă este aplicabilă și în cazul în care Consiliul a respins probele pe motivul că judecătorul nu a demonstrat imposibilitatea prezentării anterioare a probelor, iar ulterior acesta le-a prezentat Curții Supreme de Justiție.

86. În această cauză, explicația reclamantului cu privire la imposibilitatea prezentării probelor anterior s-a rezumat la faptul că acestea se aflau la ginerele său care până la 15 iunie 2024 nu s-a aflat în Republica Moldova. Completul concluzionează că argumentul respectiv nu este suficient de serios încât să vorbească despre imposibilitatea prezentării probelor, întrucât actele prezentate au fost obținute în perioada anilor 2016 - 2018, iar faptul că acestea se aflau la ginerele reclamantului care se afla în afara țării, nu excludea posibilitatea transmiterii acestora în alt mod.

87. În aceste condiții, Consiliul a respins în mod justificat înscrisurile prezentate ulterior, întrucât condiția legală prevăzută de art. 17 alin. (1) din Legea nr. 65/2023 nu a fost îndeplinită. Faptul că aceleași probe au fost anexate la cererea de chemare în judecată nu obligă instanța să le ia în considerare, în absența demonstrării imposibilității prezentării lor la etapa evaluării. Dacă la această etapă Curtea Supremă de Justiție ar lua în considerare probe anexate la cererea de chemare în judecată, fără verificarea circumstanțelor care ar fi determinat imposibilitatea prezentării lor în fața Consiliului, condiția impusă de lege ar deveni lipsită de eficiență.

88. CSM a mai constatat că reclamantul nu corespunde cu **criteriul privind integritatea etică**. În această privință, completul notează că potrivit raportului Comisiei, reclamantul nu îndeplinește criteriul de integritate etică datorită implicării sale în cauzele Melega și Naddur, în care CtEDO a constatat încălcări ale art. 6 § 1 din Convenție.

89. Conform art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023, se consideră că judecătorul nu corespunde criteriului de integritate etică dacă Comisia de evaluare are dubii serioase determinate de faptul că: a) în ultimii 5 ani, acesta a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, în ultimii 10 ani, contrare normelor imperative ale legii, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului.

90. Evaluarea externă prevăzută de Legea nr. 65/2023 presupune evaluarea integrității etice și financiare a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție. Art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023 prevede

unul din cele două criterii care se referă la integritatea etică. Acesta se referă la respectarea regulilor etice și conduită profesională și la comportamentul și actele emise de subiectul evaluării în exercitarea funcției. Completul notează că, spre deosebire de criteriile menționate la art. 11 alin. (3) din Legea nr. 65/2023, care se referă la „dubii serioase” privind integritatea financiară, în cazul criteriilor preționate la alin. (2) legea operează cu constatarea certă a abaterii. Prin urmare, inversarea parțială a sarcinii probațiunii și punerea ei pe seama subiectului evaluării după constatarea dubiilor serioase este posibilă doar în cazul integrității financiare. Acest fapt este inadmisibil în cazul criteriilor de integritate etică.

91. Din interpretarea dispoziției art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023 rezultă că pentru constatarea necorespunderii criteriului de integritate etică trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții: (a) judecătorul să fi emis acte arbitrare, contrare normelor imperative ale legii; (b) Curtea Europeană a Drepturilor Omului să fi stabilit, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene (a se vedea și para. 50). Caracterul cumulativ al acestor condiții rezultă din conjuncția „iar”, care impune îndeplinirea simultană a ambelor cerințe. În lipsa uneia dintre aceste condiții, dubiul privind integritatea etică nu poate fi constatat în mod legal și temeinic.

92. Completul relevă că în cadrul evaluării externe nu poate fi pusă în discuție corectitudinea hotărârilor irevocabile adoptate de judecători, ci doar dacă, la adoptarea acelor hotărâri au fost încălcate regulile etice.

93. În paragraful 148 al [hotărârii nr. 2/2025](#), Curtea Constituțională a menționat că este arbitrar actul care nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură între faptele litigiului, legea aplicabilă și rezultatul procedurii. Curtea Constituțională, făcând referire la jurisprudența CtEDO, a menționat că este arbitrar actul afectat de eroare de drept sau de fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o vreodată.

94. Caracterul arbitrar al unei hotărâri judecătorești poate rezulta atât din încălcarea unei norme imperative de drept material, cât și de procedură. Ceea ce este important este dacă eroarea admisă de subiectul evaluării este determinantă pentru violarea constatată de CtEDO. Faptul că judecătorul nu a adoptat singur hotărârea nu înlătură responsabilitatea judecătorului pentru hotărârea arbitrară adoptată.

95. Deși judecătorii sau procurorii sunt chemați să ia măsuri rezonabile pentru a exclude erorile judiciare, erorile sunt inevitabile. Având în vedere consecințele nepromovării evaluării externe pentru judecătorii în funcție și lipsa unui control judiciar al efectelor acestei decizii, doar erorile deosebit de grave ar trebui să ducă la eliberarea din funcție. Gravitatea încălcării urmează a fi analizată în circumstanțele fiecărei cauze, având în vedere inclusiv cât de evidentă este eroarea admisă, gradul de vinovăție al subiectului evaluării, consecințele erorii, perioada de timp scursă de la data hotărârii CtEDO în care a fost constatată o violare similară

și până la hotărârea arbitrară adoptată, numărul hotărârilor CtEDO în care a fost constatată o încălcarea a drepturilor omului datorită actelor emise de subiectul evaluat, practica judecătorească națională existentă, argumentele aduse de subiectul evaluării, etc.

96. Acestea și alte aspecte relevante urmează analizate de fiecare dată de Consiliul respectiv atunci când trebuie să aplice art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023. Pentru a reține criteriul de la art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023, legea cere existența, înainte de hotărârea adoptată de subiectul evaluat, a unei hotărâri CtEDO în care a fost stabilit că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene a Drepturilor Omului.

97. Comisia de evaluare a propus ca Anatolie Țurcan să nu promoveze evaluarea externă din motivul necorespunderii cu criteriul prevăzut la art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023. Comisia a reținut două cauze în care CtEDO a constatat o violare a Convenției Europene a Drepturilor Omului ca urmare a hotărârilor adoptate cu participarea reclamantului.

98. Deciziile CSJ din 18 ianuarie 2018 (Melega) și 30 octombrie 2018 (Naddur) se încadrează în perioada de 10 ani prevăzută de lege (a se vedea para. 45). CtEDO a constatat încălcări ale art. 6 § 1 din Convenție datorită casării sentințelor de achitare fără reaudieri, iar jurisprudența CtEDO era constantă și aplicabilă (a se vedea cauzele suplimentare menționate de CSM, para. 38).

99. Verificând sub aspectul concluziilor referitoare la corespunderea candidatului Anatolie Țurcan criteriilor de integritate etică, prin prisma constatărilor reținute de către Comisia de evaluare în raportul de evaluare și CSM, și a argumentelor relevante invocate de către reclamant în cererea de contestare, completul consideră că, concluziile Comisiei de evaluare și CSM cu privire la dubiile determinate de implicarea lui Anatolie Țurcan în cazuri care au condus la încălcări ale CEDO au fost premature și insuficient motivate.

100. Completul reiterează că dispoziția art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023 vizează situații excepționale de gravitate deosebită, în care judecătorul a adoptat acte în mod arbitrar, încălcând norme juridice cu caracter imperativ, în circumstanțe în care existau orientări clare ale CtEDO privind incompatibilitatea unor astfel de decizii cu Convenția. Scopul prevederii este sancționarea comportamentului arbitrar și ignorarea normelor imperative și a jurisprudenței consolidate a CtEDO, nu simpla participare a judecătorului la cauze în care ulterior s-au constatat încălcări ale Convenției.

101. Analizând dosarul candidatului și materialele acumulate de Comisia de evaluare, Completul a ajuns la concluzia că, constatările Comisiei de evaluare în privința celor două cauze, în care se pretinde că Anatolie Țurcan a fost important în stabilirea încălcării drepturilor fundamentale, s-au bazat exclusiv pe scrisoarea Agentului guvernamental Dumitru Obadă nr. 06/8617 din 02 octombrie 2023, în care doar sunt enumerate cauzele la examinarea cărora a participat, într-o măsură

sau alta, judecătorul Anatolie Țurcan și care au ajuns la CtEDO, dar și pe anumite acte care se referă la aceste cauze. Cu referire la cauza Naddur, în materialele evaluării se regăsesc: formularul cererii adresată CtEDO, procesele-verbale a ședințelor de judecată din curtea de apel, observațiile Guvernului Republicii Moldova, ordonanța de pornire a urmăririi penale, procesul-verbal de reținere, ordonanța de recunoaștere în calitate de învinuit, sentința instanței de fond, apelul procurorului, decizia Curții de Apel Chișinău din 24 noiembrie 2016, decizia Curții Supreme de Justiție din 30 mai 2017, decizia Curții de Apel Chișinău din 26 ianuarie 2018 în urma rejudecării cauzei, cererea de recurs a apărării, decizia Curții Supreme de Justiție din 30 octombrie 2018 și, respectiv, cu referire la cauza Melega: formularul cererii adresată CtEDO, sentința instanței de fond, apelul procurorului, decizia Curții de Apel Chișinău din 28 aprilie 2017, recursul condamnatului, decizia Curții Supreme de Justiție din 18 ianuarie 2018, observațiile Guvernului Republicii Moldova, observațiile reclamantului.

102. În scrisoarea din paragraful precedent este menționat că, Direcția Agent guvernamental se află în imposibilitate de a se expune în privința gradului de responsabilitate a candidaților (inclusiv a lui Anatolie Țurcan) referitor la încălcările constatate de către Curte. În acest caz, nu există dovezi care să demonstreze că Anatolie Țurcan ar fi acționat cu rea-credință sau cu intenție directă de a încălca drepturile fundamentale ale justițiabililor. Comisia nu a prezentat nicio probă concretă sau analiză juridică detaliată care să demonstreze că Anatolie Țurcan ar fi contribuit, personal și direct, la acele încălcări prin acte arbitrare.

103. Constatarea încălcării unor drepturi fundamentale de către CtEDO nu indică automat o lipsă de integritate etică a judecătorului național implicat în cauza respectivă, ci reflectă interpretarea diferită a normelor Convenției sau evoluția jurisprudenței CtEDO în timp. Astfel, trebuie analizat și evaluat contextul juridic și faptele constatate privind implicarea lui Anatolie Țurcan în examinarea cauzelor în care s-au constatat încălcări ale Convenției.

104. Completul constată că, deși Comisia de evaluare a identificat aplicabilitatea la data pronunțării actelor judecătorești a prevederilor art. 415 alin. (2¹) din Codul de procedură penală, Comisia și CSM nu a oferit o analiză suficientă și fundamentată privind modul în care această normă se aplică circumstanțelor concrete ale cauzelor Melega și Naddur și, mai ales, nu a dat nici o analiză plauzibilă caracterului arbitrar al deciziilor pronunțate în recurs. De asemenea, nu s-a clarificat și nu s-a motivat în ce mod art. 415 alin. (2¹) din Codul de procedură penală, care reglementează procedura în apel, ar constitui o normă imperativă aplicabilă direct în procedura de recurs examinată de Curtea Supremă de Justiție și care erau limitele instanței de recurs pornind de la normele de procedură și conținutul recursurilor.

105. De asemenea, Comisia și CSM nu a analizat contextul jurisprudențial existent la momentul pronunțării deciziilor CSJ (ianuarie și octombrie 2018). Nu

a fost examinat dacă exista o practică judiciară consolidată care să clarifice aplicarea art. 415 alin. (2¹) din Codul de procedură penală sau dacă, dimpotrivă, exista o diversitate de abordări interpretative. Existența unei practici similare celei aplicate în cauzele Melega și Naddur nu este o scuză pentru încălcarea drepturilor omului, dar constituie un factor la stabilirea faptului dacă abaterea este suficientă pentru a dispune nepromovarea evaluării externe.

106. Din analiza raportului Comisiei și a hotărârii CSM nu rezultă o examinare distinctă și motivată a fiecăreia dintre condițiile relevate în para. 89, ci doar o trimitere generică la existența unor hotărâri ale CtEDO și prevederile art. 415 alin. (2¹) din Codul de procedură penală, fără nici o analiză a caracterului arbitrar al actelor la pronunțarea cărora a participat reclamantul.

107. Raportând criteriile prevăzute la art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65/2023 la circumstanțele cauzelor Melega și Naddur, Completul constată că nici Comisia de evaluare și nici CSM nu au identificat în mod concret fapte sau împrejurări de o asemenea gravitate care să permită calificarea actelor judiciare la adoptarea cărora a participat reclamantul drept acte arbitrare în sensul legii. Completul subliniază că simpla constatare de către CtEDO a unei încălcări a Convenției nu echivalează, prin ea însăși, cu existența unei abateri de integritate etică. Doar încălcările care prezintă un caracter excepțional de gravitate, sunt evidente pentru orice instanță rezonabilă și rezultă din ignorarea unor norme juridice imperative și a unei jurisprudențe consolidate a CtEDO pot fundamenta concluzia existenței unui act arbitrar.

108. Standardele internaționale privind răspunderea judecătorilor, inclusiv Principiile de la Bangalore, Recomandările Comisiei de la Veneția, Carta Europeană a Statutului Judecătorilor, Avizele CCJE, stabilesc că judecătorii nu pot fi trași la răspundere pentru modul în care au apreciat probele, interpretat legea sau motivat soluțiile, decât în cazuri excepționale (rea-credință sau neglijență gravă dovedită). Nici jurisprudența CtEDO nu stabilește responsabilitatea individuală a judecătorilor naționali, ci atribuie răspunderea statului pentru încălcarea drepturilor fundamentale, iar standardele CEDO nu permit sancționarea judecătorilor pentru interpretarea legii sau aprecierea probelor, cu excepția cazurilor de rea-credință sau intenție directă. Judecătorii pot fi trași la răspundere doar în cazul în care este probată indubitabil, dincolo de orice îndoială rezonabilă, intenția directă sau rea-credința.

109. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a subliniat că judecătorii beneficiază de imunitate în exercitarea justiției, iar anularea sau modificarea hotărârii judecătorești nu este un temei determinant pentru sancționarea judecătorului ([HCC nr. 12 din 7 iunie 2011](#), [HCC nr. 23 din 25 iulie 2016](#)). Totodată, în [Hotărârea nr. 22 din 05 septembrie 2013](#), Curtea a menționat că independența judecătorului nu exclude angajarea responsabilității acestuia, ea fiind realizată sub rezerva unei prudențe determinate de necesitatea garantării libertății depline a judecătorului contra tuturor presiunilor induse. Din sensul logico-juridic

al §§ 76-77 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 23 din 25 iulie 2016 rezultă că, pentru inițierea procedurilor privind răspunderea persoanelor vizate în temeiul hotărârii sau deciziei Curții Europene, urmează a fi stabilită vinovăția și responsabilitate în fiecare caz individual pentru a determina care acțiuni sau inacțiuni au determinat ori au contribuit semnificativ la încălcarea prevederilor Convenției Europene. În § 80 al aceleiași Hotărâri, Curtea Constituțională a reținut că în cadrul procedurilor în fața Curții Europene nu prezintă relevanță care autoritate publică – legislativă, executivă sau judiciară a generat la nivel național încălcările constatate. Or, în temeiul articolului 41 din Convenție, statul este cel ținut responsabil să repare prejudiciile suportate de către reclamanti în urma încălcării drepturilor și libertăților garantate de Convenție. În același timp, statul este în drept să instituie la nivel național mecanisme proprii pentru restituirea sumelor achitate în procedurile în fața Curții Europene, mecanisme care, la rândul lor, trebuie să funcționeze în deplină conformitate cu normele internaționale și naționale.

110. Curtea Constituțională a observat că, în conformitate cu standardele europene în materie, răspunderea judecătorilor nu poate rezulta doar din constatările Curții Europene prin care se atestă o încălcare a Convenției (§ 85 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 23 din 25 iulie 2016 și [Opinia Amicus Curiae a Comisiei de la Veneția din 13 iunie 2016](#)).

111. Completul reiterează că, concluziile Comisiei de evaluare cu privire la cauzele CtEDO Melega și Naddur nu sunt fundamentate în mod suficient. În absența unei examinări riguroase a elementelor cauzelor, inclusiv a materialelor deciziilor interne și a circumstanțelor în care acestea au fost pronunțate și care au fost obiect de examinare la Curte, concluziile Comisiei de evaluare și CSM sunt premature. Constatarea acestui dubiu de către Comisia de evaluare și CSM este de natură să afecteze independența judecătorilor și, respectiv, pentru a proteja independența judecătorilor și a preveni sancționarea lor pentru interpretarea legii sau aprecierea probelor, urmează a fi desființat dubiul Comisiei de evaluare cu privire la implicarea reclamantului Anatolie Țurcan în examinarea cauzelor care au condus la încălcări constatate de CtEDO.

112. Din motivele de mai sus, completul concluzionează că acestea desființează dubiile Comisiei de evaluare cu privire la conformitatea candidatului Anatolie Țurcan cu criteriul de integritate etică, conform art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 65, cu referire la implicarea reclamantului Anatolie Țurcan în examinarea cauzelor care au condus la încălcări ale CEDO.

113. Astfel, completul mai concluzionează că, deși dubiul privind implicarea candidatului Anatolie Țurcan în cazurile reținute de către Comisie în care s-a constatat încălcarea Convenției Europene a Drepturilor Omului nu și-a găsit confirmare în materialele colectate și administrate de către Comisie, celelalte dubii cu referire la conformitatea candidatului cu criteriul de integritate financiară (averea inexplicabilă pentru 2012, 2013 și 2018) îi permiteau Comisiei să constate

nepromovarea evaluării de către candidatul Anatolie Țurcan în baza art. 11 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 65.

114. Completul subliniază că, în condițiile speței, este inoportună dispunerea reevaluării candidatului Anatolie Țurcan. Faptul că reclamantul a înlăturat dubiile în partea conformității sale cu criteriul de integritate etică, cu referire la implicarea în examinarea cauzelor care au condus la încălcări ale CEDO, nu poate duce la promovarea evaluării de către acesta, în condițiile în care nu a înlăturat dubiile serioase cu privire la conformitatea sa cu criteriul de integritate financiară, conform art. 11 alin. (3) lit. a) din Legea nr. 65, cu referire la avera inexplicabilă pentru 2012, 2013 și 2018. Completul reiterează că, Curtea Supremă de Justiție nu poate admite contestația dacă constată existența a cel puțin unui dubiu prevăzut la art. 11 alin. (2) și (3) din Legea nr. 65 (a se vedea para. 76).

115. Reclamantul a formulat mai multe obiecții procedurale, inclusiv incompatibilitatea membrilor Comisiei (Lavly Perling și Iurie Gațcan), examinarea necorespunzătoare a recuzărilor de către CSM, administrarea probelor din procedura Pre-vetting și respingerea solicitării privind administrarea probelor de către CSM. CSJ analizează aceste obiecții în lumina art. 18 alin. (2²) din Legea nr. 65/2023, potrivit căreia ea admite contestația doar dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, au fost admise erori procedurale grave care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare sau că există circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea sau nepromovarea evaluării.

116. Cu referire la incompatibilitatea membrilor Comisiei de evaluare, completul constată că obiecția privind afilierea politică a membrului Lavly Perling este invalidată prin art. 7 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 65/2023, interpretat prin Legea nr. 180/2023 pentru interpretarea unor prevederi din Legea nr. 26/2022 și Legea nr. 65/2023. Deși ultima nu are caracter retroactiv, aceasta clarifică nu doar sensul, ci și voința legiuitorului reflectată în prevederile din art. 7 alin. (1) din Legea nr. 65/2023. Astfel, condiția stabilită în prevederile menționate a fost respectată, reieșind din faptul că reclamantul nu a demonstrat că membrul Comisiei de evaluare Lavly Perling ar fi făcut parte dintr-un partid politic din Republica Moldova în ultimii 3 ani.

117. În ceea ce privește incompatibilitatea membrilor Comisiei de evaluare, Iurie Gațcan și Lilian Enciu, completul reține că aceștia au fost desemnați în Comisia de evaluare externă a integrității etice și financiare a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție prin Hotărârea Parlamentului nr. 150 din 15 iunie 2023 și, respectiv, nr. 152 din 15.06.2023. Componenta nominală a comisiei a fost confirmată prin Hotărârea Parlamentului nr. 155 din 15.06.2023, după cum urmează: Scott Bales, Andrei Bivol, Willem Brouwer, Lilian Enciu, Iurie Gațcan, Lavly Perling, Iulian Rusu, Gerrit-Marc Sprenger, Marcel van de Wetering. Aceste hotărâri puteau fi contestate în instanța de judecată în termenul prevăzut la art. 209 din Codul administrativ. În pofida faptului că reclamantul cunoștea de la momentul adoptării Legii nr. 65/2023 despre

faptul că va fi supus procesului de evaluare a integrității în calitate de judecător al Curții Supreme de Justiție, acesta nu a contestat Hotărârile Parlamentului nr. 150, nr. 152 și nr. 155 din 15 iunie 2023, în ordinea și termenul prevăzut la art. 3 al acestor hotărâri și art. 209 din Codul administrativ. În dosar se regăsește cererea prin care Anatolie Țurcan a solicitat constatarea nulității parțiale și anularea Hotărârii Parlamentului nr. 155 din 15 iunie 2023, însă această circumstanță nu exclude motivele de mai sus.

118. Din aceste motive, completul concluzionează că reclamantul a acceptat tacit desemnarea membrului Gațcan și componenta Comisiei, care a desfășurat procedura de evaluare (*mutatis mutandis* deciziile nr. [3-20/24](#) și nr. [3-11/24](#)).

119. Cu referire la examinarea recuzărilor de către CSM, reclamantul a invocat că membrii CSM au participat la examinarea recuzărilor, prezentând celorlalți membri care examinau recuzarea, argumente în vederea respingerii cererilor, precum și poziția lor cu referire la recuzarea formulată. Completul constată că acest argument al reclamantului este invalidat prin art. 18 din Legea nr. 947/1996, care nu interzice prezența membrului CSM care a fost recuzat la examinarea recuzării. Prevederile respective interzic membrului CSM să participe la examinarea chestiunilor în cazul în care există împrejurări care exclud participarea sa sau ce ar trezi îndoieli privind obiectivitatea lui. Alineatul (4) din acest articol stabilește că membrul recuzat al CSM nu participă la votarea cererii de recuzare. Reclamantul nu a invocat că membrul recuzat ar fi participat la votarea cererii de recuzare. Din înregistrările video a ședințelor Plenului CSM din [25](#) și, respectiv, [28 iunie 2024](#) se poate observa că reclamantul a formulat cereri de recuzare în privința a șase membri ai CSM. De asemenea, procedura de soluționare a cererilor de recuzare denotă că reclamantului i s-a oferit posibilitatea să expună argumentele cererilor de recuzare, iar fiecărui membru recuzat i s-a oferit posibilitatea să-și expună poziția, după care acesta părăsea ședința CSM și nu participa la votarea soluției în privința cererilor de recuzare în care era vizat. Prin urmare, argumentul reclamantului este neîntemeiat.

120. Cu referire la administrarea probelor dintr-o altă procedură, CSJ reține că materialele administrate din procedura de evaluare efectuată de Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor în baza Legii nr. 26/22, nu au stat la baza dubiilor reținute în raportul Comisiei. Totuși, art. 13 din Legea nr. 65/2023 nu interzice obținerea și utilizarea informațiilor acumulate de alte persoane despre judecătorul evaluat, iar reclamantul nu a demonstrat că aceste probe au influențat decisiv concluziile Comisiei. Din aceste motive, completul concluzionează că materialele procedurii de evaluare efectuată în baza Legii nr. 26/22 nu au afectat caracterul echitabil al procedurii de evaluare, iar argumentul reclamantului în această privință este neîntemeiat.

121. Având în vedere că reclamantul nu a formulat argumente și nu a prezentat probe care să înlăture dubiile constatate în hotărârea CSM, instanța conchide că nu

există temei pentru a admite contestația formulată. Hotărârea CSM este legală și întemeiată, iar procedura de evaluare a respectat standardele stabilite de Legea nr. 65/2023.

122. În conformitate cu art. 195, 224 alin. (1) lit. f) din Codul administrativ, art. 238-241 din Codul de procedură civilă, art. 18 alin. (2¹) pct. 1) al Legii nr. 65/2023,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Respinge contestația depusă de Anatolie Țurcan împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 387/25 din 02 iulie 2024.

Hotărârea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Stella Bleșceaga